

Nieuwsbrief Green Deal Duurzame Zorg

Oktober 2019

Let op! Opnieuw aanmelden voor de nieuwsbrief

Binnenkort zal deze nieuwsbrief een nieuw jasje krijgen. De nieuwsbrief is vanaf dan gekoppeld aan de website van de Green Deal Duurzame Zorg. **Wil je deze nieuwsbrief blijven ontvangen? Meld je dan opnieuw aan.**

Voorwoord door Victor Stöcker, programmamanager Green Deal Duurzame Zorg

Een nieuwsbrief vol nieuwe initiatieven

Wat een ontwikkelingen! Een paar weken geleden vond het congres Duurzame Zorg plaats ([bekijk de video](#)). Aan de grote opkomst te zien worden steeds meer partijen zich bewust van de bijdrage die de zorgsector levert aan de klimaatproblemen. Maar de grote opkomst is ook een teken dat deze partijen gemotiveerd zijn om hier iets aan te doen. En dat is te zien! Er zijn ontzettend veel ontwikkelingen gaande om de zorg te verduurzamen. Zo zijn het [Expertisecentrum Verduurzaming Zorg](#) en de [website van de Green Deal Duurzame Zorg](#) gelanceerd en hebben [vier zorgprofessionals](#) de titel Duurzame Zorgprofessional 2019 binnengehaald. Lees in deze nieuwsbrief meer over andere initiatieven op het gebied van verduurzaming van de zorg.

ISQua doet sustainability statement tijdens congres

Op het jaarlijkse internationale ISQua congres over kwaliteitsverbetering in de gezondheidszorg is met enthousiasme gereageerd op het thema duurzame zorg en de Nederlandse aanpak. Tot dusver was het thema duurzame zorg nog relatief onbekend. In de aanloop naar het congres is samen met het ISQua bestuur een [statement](#) opgesteld, waarin het bestuur aangeeft dat binnen het veld van kwaliteit en veiligheid in de zorg meer aandacht moet komen voor klimaatsverandering en duurzame zorg. Dit statement werd bij de opening van het congres voorgelezen en met applaus ontvangen.

Tijdens het congres hebben Hans Ossebaard (Zorginstituut Nederland), Peter Blankestijn (UMCU), en Peter Kemper (RIVM) presentaties gehouden over de rol van de gezondheidszorg bij klimaatsverandering, waar de kansen voor verbetering liggen en de Green Deal benadering. De belangrijkste conclusie was dat duurzaamheid structureel meegenomen zou moeten worden bij kwaliteitsinitiatieven in de zorg.

De volgende stap is om duurzaamheid onder de aandacht te blijven houden. Het thema is in ieder geval al opgenomen in de agenda van het congres van volgend jaar. Daarnaast zal er worden nagedacht over aanvullende mogelijkheden, zoals een special issue in het ISQua tijdschrift ('International journal for quality in health care') of een e-learning module.

Nieuwe ondertekenaars Green Deal provincie Utrecht

De regionale Green Deal Duurzame Zorg van de provincie Utrecht heeft onlangs nieuwe ondertekenaars mogen verwelkomen. [Lees meer over de ondertekening.](#)

Pijler 2 Circulair werken in de zorg

In drie stappen de ambities rondom circulair werken in de zorg en waar het programma duurzame zorg staat op dit thema.

I Ambities kabinet: Als onderdeel van de klimaatopgave worden de afspraken uit het rijksbrede programma circulaire economie (2016) en de transitieagenda's uit het Grondstoffenakkoord (2017) uitgevoerd. De ambitie van het kabinet is om samen met maatschappelijke partners:

- in 2030 een (tussen)doelstelling te realiseren van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen); en
- in 2050 heeft Nederland een circulaire economie.

II In de Green Deal duurzame zorg 2.0 is opgenomen dat er naar wordt gestreefd 'circulair' een vast criterium te maken bij alle inkoop in de zorg. Daarnaast hebben branchepartijen aangegeven zich te zullen inspannen op onder andere het thema 'circulair werken'.

III Het programma duurzame zorg zet gegeven de genoemde ambities in 2019 en 2020 in op:

- het ontwikkelen van een meerjarige programma 'circulair werken in de zorg';
- een actieplan uitgevoerd door Intrakoop, NEVI, MVO-Nederland en MPZ voor 2019 en 2020 met workshops, het ontwikkelen van criteriadocumenten, diverse pilots (thema's onderhoud, deeleconomie, voeding en afval) en een congres over circulair inkopen.

Meer weten?

(!) Als u extra informatie wil ontvangen over 'circulair werken in de zorg', stuur dan een e-mail naar duurzamezorg@minvws.nl. U ontvangt dan meer informatie over de workshops, de ontwikkeling van de criteriadocumenten en de pilots.

Aan het woord: Medex Instrumenten Service

Tijdens het congres hebben 31 nieuwe partijen zich aangesloten bij de Green Deal Duurzame Zorg. [Medex Instrumenten Service](#) was hier één van. Wij spraken Lianda Mulder (Quality Assurance & Regulatory Affairs, Medex), die ons meer vertelde over de duurzame ambities van Medex.

Want, zo blijkt, duurzaamheid is heel normaal voor Medex. Het bedrijf repareert, onderhoudt en ontwikkelt medische instrumenten. "Defecte instrumenten worden dikwijls weggegooid, terwijl reparatie vaak nog mogelijk is. Door instrumenten een tweede leven te geven, werken wij mee aan een circulaire economie. Instrumenten die écht niet meer mee kunnen worden verzameld en op de juiste manier afgevoerd. Dit voorkomt verspilling van eindige grondstoffen."

Daarnaast draagt het ontwikkelen van nieuwe of aangepaste instrumenten bij aan de gezondheid van patiënten en zorgmedewerkers. Zo heeft Medex een gipsschaar ontwikkeld met 60% reductie van krachtinspanning. Dit vermindert pijn- en gewrichtsklachten van de gipsarts aanzienlijk, die elke dag zo'n 35 meter gips door moet knippen.

Maar Medex ziet nog meer kansen. "Ziekenhuizen hebben vaak bergen overtollig instrumentarium liggen, waar niks mee gebeurt. Wij zijn op zoek naar partners die willen samenwerken om deze instrumenten in te zetten in landen en gebieden waar veiligheid en goede zorg niet vanzelfsprekend zijn."

"Wij zijn op zoek naar partners die willen samenwerken om overtollige instrumenten in te zetten in landen en gebieden waar veiligheid en goede zorg niet vanzelfsprekend zijn."

"Tegen andere organisaties zou ik zeggen: Ga ervoor! Onderteken! De Green Deal biedt een platform vol nieuwe ideeën en inspiratie. We hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden, er is al zoveel kennis."

Terugblik themasessies congres Duurzame Zorg

Van sectorale routekaart cure naar portefeuille routekaart Wat is een portefeuille routekaart en hoe stel ik die op?

Er werd inzicht gegeven in de achtergrond van de routekaarten, en de voordelen van het opstellen van een portefeuille routekaart m.b.t. het aanpassen, afstoten en nieuw realiseren van vastgoedlocaties. Een open discussie volgde, waaruit bleek dat een aantal ziekenhuizen reeds bezig zijn met hun portefeuilleroutekaart. Voornamelijk werd ingegaan op de uitgangspunten betreffende CO₂-emissiefactoren, het karakter van de portefeuille routekaart (verplichten of vrijblijvend), de routekaart in relatie tot de andere verplichtingen zoals de informatieplicht en EED-rapportage en hoe moet worden omgegaan met huur- en verhuurpanden.

Ketenaanpak medicijnresten uit het water: lessen voor de Green Deal Duurzame Zorg

De sessie 'ketenaanpak medicijnresten' ging in op samenwerking tussen sectoren die elkaar niet of nauwelijks kennen. Bastiaan Venhuis (RIVM) en Marc de Rooy (ministerie IenW) belichtten de samenwerking in de ketenaanpak vanuit de zorg (Bastiaan) en vanuit waterkwaliteit (Marc). Zeker in het begin waren er nogal wat spraakverwarringen en daardoor onbegrip te overwinnen. Dat leidde soms tot grappige situaties (waar denk je aan bij een 'alternatief' voor een geneesmiddel?) maar kon ook pijnlijk zijn (artsen die het verwijt krijgen 'maar voor te schrijven'). In dit soort processen is het belangrijk om communicatielijnen open te houden, er niet vanuit te gaan dat de ander het begrijpt, maar aannames steeds te checken.

Een gezondheidsbevorderende zorgomgeving: Wat werkt wel en wat werkt niet?

Tijdens deze 'work-in-progress'-sessie presenteerde het RIVM een keuzehulp. Deze keuzehulp biedt inzicht in de effectiviteit van omgevingsmaatregelen die de gezondheid van patiënten, bezoekers en zorgmedewerkers bevorderen. Op interactieve wijze gingen de toehoorders zelf aan de slag, waarna een plenaire discussie ontstond over de criteria die meegenomen moet worden. ZonMw presenteerde een subsidieoproep op basis van de kennisagenda Klimaat en Gezondheid. Er wordt budget beschikbaar gesteld voor een matchmaking en consortiavorming van partijen en het schrijven van een projectvoorstel.

CO₂-neutrale zorggebouwen: Hoe dan? Stappenplan en praktijkvoorbeeld routekaart CO₂-reductie – care

Marcel van Helden (Aafje) en Adriaan van Engelen (Milieu Platform Zorgsector) presenteerden de MPZ-CO₂ reductietool. Deze tool levert snel inzicht in kosten en besparingen voor de vastgoedportefeuille en de haalbare CO₂ reductie in 2030. Het ziet er naar uit dat de doelstelling 50% CO₂-reductie voor veel locaties bijna haalbaar en betaalbaar is.

Ook aan de slag? [Meld jouw zorginstelling aan voor branchebijeenkomsten in november.](#)

Duurzame voedingsconcepten in de zorg

Een 'menUkaart' werd gepresenteerd. Deze maakt het bestuurders en cliënten/patiëntenraden gemakkelijker om te bepalen welke voedselstrategie bij hen past. Het stappenplan van de menUkaart werd doorlopen naar een zo gezond mogelijk voedingsbeleid met tegelijkertijd oog voor duurzaamheid. "Echte keuzes, kansen en gevolgen werden duidelijk toen de smart richtlijnen van 'gezond', 'duurzaam' eten en 'welzijn' concreet op tafel lagen."

Röntgencontrastmiddelen uit water met plaszakken; het nieuwe normaal!

Het maken van CT-scans vereist het gebruik van contrastmiddelen. Deze worden binnen 24 uur uitgeplast door patiënten. Dit heeft tot gevolg dat zo'n 30 ton contrastmiddelen per jaar in ons water belanden. Dit is onwenselijk en daarom komen we op twee sporen in actie:

- 1) Het verminderen van het gebruik per patiënt in combinatie met een goede afvoer van de overgebleven contrastresten (ervaring RadboudUMC)
- 2) Opschaling van de succesvolle pilot Deventer waarbij poliklinische CT-patiënten plaszakken mee naar huis krijgen om het contrastmiddel af te vangen (2^e helft 2020).

judith.hoogenboom@van-waarde.com

Side-event bestuurders: Financiële aspecten van de routekaarten care en cure

Veranker duurzaamheid in je strategie zodat alle organisatieonderdelen en medewerkers ermee aan de slag gaan.

M.b.t. vastgoed is een stapsgewijze aanpak te adviseren. Van inventarisatie en scenario-analyses van je vastgoedportefeuille naar nieuwbouw, renovatie, meerjarenonderhoud en wijkggerichte aanpak energieopwekking. Daarbij is de financiering een forse uitdaging omdat de huidige bekostiging niet toereikend is en extra investeringen nodig zijn die soms wel en soms niet in redelijkheid terugverdiend kunnen worden. Samenwerkingen, gebruik van maken van subsidies, Total Cost of Ownership-benadering en vooral kennis delen, gaan soelaas bieden.

Het recept voor een duurzame pil

Wat is de routekaart naar een duurzame medicatieketen? Samen met Takeda, Teva, Amgen en Roche werd nagedacht over maatregelen met de meeste impact, de rol die Nederland daarbij kan spelen en wat het laaghangend fruit is. "Ook zichtbaarheid speelt hierbij een rol want voor een duurzame medicatieketen is het belangrijk om met veel partijen goed samen te werken", zegt Van Soest. 'Een beter imago is daarbij van groot belang.'

Gezonde en duurzame zorghuisvesting gaan hand in hand

Verschillende betrokkenen in de bouw lieten zien wat de mogelijkheden zijn om CO₂-uitstoot te verminderen en tegelijkertijd een gezondheidsbevorderende omgeving te realiseren. Moestuinen, groene daken en een omgeving die uitnodigt tot bewegen. Goed voor het klimaat, de bewoners, medewerkers en bezoekers. Voor bestuurders van instellingen is de gezondheid van bewoners en medewerkers een belangrijke trigger om met duurzaamheid aan de slag te gaan.

Handvatten voor circulaire en klimaatneutrale inkoop

Inkoperende organisaties hebben de regie over de toeleveringsketen, stimuleren en creëren de vraag naar duurzaam of circulair geproduceerde goederen en kunnen mede daardoor duurzaamheidsdoelstellingen behalen. Tijdens de sessie van Intrakoop en NEVI zijn aan de orde geweest:

- inzicht in het programmaplan Duurzaam Inkopen in de Zorg
- maatschappelijk verantwoord, circulair en CO₂ inkoopproces, van implementatie tot en met borging en rapportage
- voorbeelden en tools, waaronder diverse stappenplannen
- kennis van Inkopen/Aanbesteden en contracteren met EMVI-criterium Circulair en CO₂ prestatieladder

[NEVI biedt in november, december en januari gratis workshops aan voor verdere verdieping](#)

Colofon

De Green Deal Duurzame Zorg nieuwsbrief is een gezamenlijke productie van de leden van de regiegroep Duurzame Zorg. De regiegroep is gericht op de ondersteuning van de zorgorganisaties bij de ontwikkeling en uitvoering van plannen die de resultaten genoemd in de Green Deal realiseren. Zij bestaat uit bestuurders en experts uit verschillende (overkoepelende) organisaties

Contact

Projectteam Green Deal Duurzame Zorg
E: duurzamezorg@minvws.nl
W: www.rijksoverheid.nl/duurzamezorg
Volg ons op Twitter: @duurzamezorg

[Aanmelden nieuwsbrief](#)

Afmelden nieuwsbrief: duurzamezorg@minvws.nl